



Alpské jezero
„V roce 2006 jsem několikrát navštívil Alpy. Můj poslední výšlap ze základní výšky 1000 m vylezl jsem do výšky 2400 m k jezeru Schwarzsee. Další cesta byla nemožná. Začalo pršet se sněhem a ostrý vítr s mlhou mi znepříjemňovaly další výstup. Na břehu jezera jsem si ve šterku vyhrabal díru, abych byl v zákrutu před větrem. Poprvé v životě jsem měl sluchové halucinace způsobené patrně únavou. Během své cesty k jezeru a při svém návratu jsem nepotkal jediného člověka“ [Jan Vičar, Křížem krážem tiskem].

Úkol 6: I.

Pokud jsi si pečlivě prostudoval/a pracovní listy, určitě pro tebe bude tento kvíz jako hračka. Správnou odpověď zakroužkuj.

- Autorem výstavy je: Žena – muž
 Autor vystavuje: Malby – grafiky
 Autor vytvoří ročně: 2-3 velkoplošné grafiky
 9-10 velkoplošných grafik
 Autor žije: Ve městě – na samotě
 Autor má: Dvě dcery – dva syny
 Autorovi charakteristická je grafická technika: Linoryt – suchá jehla
 Autor výstavy se jmenuje:
 Název výstavy je:
 Podle:

Tvořivý úkol na doma:

Pokud si chceš vyzkoušet nějakou grafickou techniku doma, můžeš vyzkoušet tvořivou alternativu, která není náročná ani finančně ani technicky. Vytvoř si doma alternativní „linoryt“.

- Jak na to?**
*Najdi doma karton ve velikosti, které chceš mít výslední obrázek. Natři jej v několika vrstvách latexem. Každou vrstvu nech zaschnout. Ideálních je 5-7 hrubých vrstev. Poříd si rydlo na linoryt.
 Na připravenou podložku si můžeš zlehka tužkou předkreslit výsledný obrázek a můžeš jej vyryt. Ryj směrem od těla, druhou rukou si přidržuj podložku. Místa, která vyryješ budou ve výsledku bílá.
 Když jsi hotov/á, nanes válečkem barvu na podložku. Může to být hustá tempera, ale také akryl anebo tiskařská barva, která se dá poříditi i v malém balení.
 Připrav si papír, který bude větší než vyrytá matrice. Na chvíli (10 vteřin) jej ponoř do umyvadla s vodou, nech jej okapat a polož na matrici, tak aby papír vytvářel okraje. Požádej rodiče anebo dospěláka, aby ti pomohl přitlačit papír na matrici silou, aby se ti otiskl na papír obrázek.
 Poté opatrně odděl papír od matrice a nechej hotový tisk vyschnout, nejlépe na mřížce anebo na rovné nesavé ploše. Pokud se na obrázku objevily nedotisknuté plošky, můžeš pak suchý obrázek vyretušovat stejnou barvou a tenkým štětcem.*

Odpovědi:

Úkol 2: grafika je technika, kdy můžeme z jedné matrice udělat několik tisků. Přestože jsou to originály, mají nižší hodnotu než třeba malby. Čím méně existuje tisků, tím mají grafiky větší hodnotu. Zjistíme to tak, že na tisku jsou napsána vedle podpisu = signatury autora dvě čísla. Př. 2/17. První číslo je pořadí výtisku a druhé číslo je celkový počet tisků. Lze tedy říct, že se jedná o: v pořadí 2 tisk z celkového počtu 17 tisků.

Naopak malíř není nikdy schopen namalovat dvě absolutně stejné díla, proto je každý obraz originál. Pokud grafik ještě zasáhne do tisku osobitě vlastní rukou, stejně jako Jan Vičar, grafika se stává vzácnější a originálnější.

Úkol 3: Linoryt je grafická technika zařazená do skupiny tisku z výšky. Znamená to, že vyrytá plocha zůstává bílá (v barvě papíru a netiskne se). Postup linorytu je jednoduchý. Potřebujeme na něj linoleum velikosti díla, které chceme vytvořit. Na linoleum si předkreslíme anebo zkopírujeme návrh. Poté rydly určenými pro rytí do linolea vyryjeme obraz. Vyrytá místa zůstanou ve výsledku bílá a motiv obrazu se vytiskne v zrcadlové podobě. S tím vším musíme počítat. Vyrytý obraz v linoleu nazýváme matrice. Když máme vyryto můžeme válečkem nanést tiskařskou barvu na matrici a položit na ní papír, na který chceme obraz vytisknout. Zpravidla je větší, než matrice. Papír vytváří okraje díla. Z matrice můžeme tisknout libovolný počet obrazů v různých barevných variantách. Poté co máme papír na matrici přikryjeme všechny vrstvy plstí a projedeme je v tiskařském lisu.

Úkol 4: Barvy v obraze: růžová, fialová (lila), bílá, šedivá, černá, místy malinko červená a oranžová.

Úkol 6: Autorem výstavy je muž, vystavuje grafiky, vytvoří 2-3 velkoplošné grafiky ročně a žije na samotě u Telče, má dva syny, nejčastěji ve své tvorbě využívá techniku linorytu, jmenuje se Jan Vičar a název výstavy je Kumulus Nimbus podle mraků na obloze.

Symboly:

- = víš, že?
 I. = 1.-3. ročník ZŠ
 II. = 4.-6. ročník ZŠ
 III. = 7.-9. ročník ZŠ

Vystětlivky:

¹Wikipedie [online]. 2010, 28. 9. 2010 [cit. 2011-01-25]. Grafika. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Grafika>>.

Zdroje:

- Katalogy:
 Jan Vičar – Křížem krážem tiskem, ISBN 978-80-85014-80-8; ISBN 978-80-85050-74-5 / Jan Vičar – Kočičí tanec / Jan Vičar – Psi hřbitov www.stranky.cz
<http://www.novinky.cz/kultura/133525-magicky-grafik-jan-vicar.html> z 17.1.2011
http://www.galeriehavelka.cz/cs/vystavy/index.php?id_clanek=42http://www.tyden.cz/rubriky/kultura/vytvarne-umeni/psi-hrbitov-jana-vicara-je-pro-grafiku-jako-ziva-voda_151777.html z 17.1.2011
http://www.rozhlas.cz/mozaika/vytvarne/_zprava/srdce-v-rece--302056 z 17.1.2011
http://www.tyden.cz/rubriky/kultura/umeni/oko-bere-provokativni-kyc-telo-jako-zeme-a-lzice-plna-lina_167193.html z 17.1.2011
<http://www.vsup.cz/cs/aktuality/2395-jan-vicar-psihrbitovhttp> z 17.1.2011
<http://www.advojka.cz/archiv/2008/9/jan-vicar> z 17.1.2011

Výstavní síň Sokolská 26, Sokolská tř. 26, 702 00 Ostrava 1
 Tel.: 596 138 937, e-mail: sokolska26@ckv-ostrava.cz, www.sokolska26.cz

Dialogové listy vznikly u příležitosti výstavy Jana Vičara (Výstavní síň Sokolská, 13.1. – 18.2.2011)
 Koncepce: Mgr. Tereza Turoňová
 Texty: Mgr. Tereza Turoňová
 Foto: Mgr. Tereza Turoňová, web
 Grafická úprava: Ing. Zuzana Sýkorská

VÝSTAVNÍ SÍŇ
SOKOLSKÁ 26

Milý návštěvníku!

Držíš v ruce univerzální pracovní list, který tě provede životem a tvorbou umělce Jana Vičara. Výstava se jmenuje Kumulus Nimbus podle mraků.

“Kumulus jsou načechrané bílé mraky hromadící se vzhůru. Tyto mraky, které jsou mnohem níže než mraky Cirrus, jsou často znakem pěkného počasí. Mají sklon se objevovat ve slunných dnech kolem poledne a vypadají jako velká bavlněná koule s plochou spodní částí. Jak den pokračuje mohou se zvětšovat a tlačit se vzhůru do atmosféry. Mraky Nimbus jsou známé jako “beránci“. Jsou to mraky s jednotnou šedí, které se šíří po celé obloze”.

Jan Vičar

V pracovním listě se můžeš setkat u jednotlivých úkolů s označením: I., II., III., díky tomu poznáš, zda je úkol vhodný právě pro tebe.

- I. = 1-3. ročník ZŠ, II. = 4-6. ročník ZŠ,
 III. = 7-9. ročník ZŠ

Jan Vičar je významná osobnost na poli umělecké grafiky. Je jedinečný zvolenými tématy, formáty i provedením. Nebojí se experimentovat a mistrovsky promíchává ingredience obrazu v tom nejlepší poměru. Zhlédnutí této jedinečné výstavy zaručuje neopakovatelný zážitek.



Úkol 1: I.

a) Pozorně si projdi výstavu a napiš, jak na tebe působí, který obraz tě nejvíce zaujal a proč:

.....

b) Napiš barvy, které se v obrazech autora nejvíce objevují:

.....

Jan Vičar absolvoval akademické vzdělání. Nejprve v ateliéru malby, posléze v ateliéru grafiky. Výsledné grafické tisky častokrát ještě domalovává anebo podmalovává například obraz Černé hvězdy viz. níže, čímž obrazy působí jakoby promalované a získávají punc originality, podobně jako malby. Na obrázku vpravo můžete vidět, že autor nejprve vytvořil podmalbu.



Úkol 2:

Přečti si krátký text na předchozí straně a pokus se vysvětlit tvrzení, že grafiky získávají malířským zásahem punc originality.

Proč je tomu tak? Nejsou snad grafické tisky taktéž originály? Zkus se tedy zamyslet v čem se liší technika malby a technika grafiky.

.....
.....
.....
.....

Úkol 3:

Jan Vičar nejčastěji využívá grafickou techniku linorytu. Z názvu techniky můžeme odvodit, že půjde o rytí do lina (linolea), které všichni dobře známe jako podlahovou krytinu. Pokus se vydedukovat jak funguje tato technika a napiš.

.....
.....
.....
.....

Jan Vičar je znám svými velkoplošnými tisky. To znamená, že rozměry tisků překračují běžné rozměry grafických tisků. Například obraz Jabloňové květy má rozměry 230 x 350cm.



Jan Vičar vytváří vskutku originální grafiky. Nejen, že experimentuje s náměty a formáty, ale také s materiály na které tiskne.

„Kromě papíru tiskne i na syntetické rouno, vatelín, nebo třeba zabradní plstěné fólie, které napíná po malířském způsobu do rámu“ /Radek Wohlmuth, Kočičí tanec/.

II.

Grafika

Grafika ve smyslu umělecké grafiky je jedním z druhů výtvarného umění. Vymezení pojmu je poměrně složitá. Obecně můžeme říci, že grafikou nazýváme umělecké dílo, kdy umělec použije jednu z grafických technik a dílo rozmnoží ručním řemeslným postupem na předem stanovený počet exemplářů. Počet exemplářů tvoří náklad, za který umělec odpovídá, a proto jej také podepisuje. Každý z exemplářů je považován za originál, nikoliv za kopii.¹

V grafice se vždy setkáváme s pojmy: rýdlo, matrice, lis, tisk.

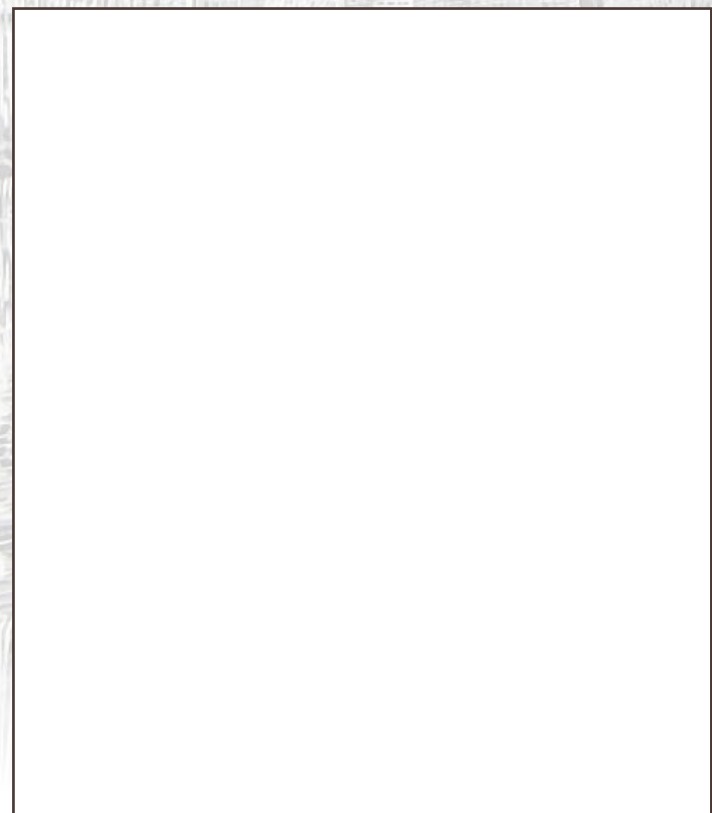
Rýdla slouží k vyrytí obrazu do určitého materiálu (linoleum, zinkový plech, měď, dřevo... atd). Matrice je vyrytý obraz v daném materiálu a pak se tiskne přes lis libovolný počet grafických tisků (jednomu tisku se říká také grafický list). Podle materiálu, do kterého se ryje se nazývá konkrétní grafická technika, tedy: linoleum – linoryt, měď – mědirytina, dřevo – dřevoryt. Název techniky se ještě odvozuje od způsobu práce anebo rycího nástroje: ryje se jehlou – suchá jehla, ryje se do dřeva – dřevoryt, vyřezává se do dřeva – dřevorez...

Úkol 4:

Pozorně si prohlédni obraz Jabloňové květy.

a) vypiš barvy, které se nacházejí v tomto obraze:

.....
Tento obraz vznikl z 5 matic, které Jan Vičar opakovaně tiskl nejen přes lis, ale také ručně. U tohoto obrazu si můžeme uvědomit, že i zdánlivě jednoduchým opakováním a přetiskováním jednoho tvaru (motivů) můžeme docílit velice působivého efektu.



I.

b) vezmi si pastelky a do volné plochy vlevo dole opakuj zvolený jednoduchý tvar. Nechej si na tento úkol dostatek času.

c) Napiš, jaké pocity jsi prožíval/a při této krátké etudě (úkolů).

.....
.....

Jan Vičar se drží dvou námětových linií ve své tvorbě. Zpracovává buďto své osobní zážitky (Alpské jezero, Ráno v rychlíku do České Třebové; obr.1) anebo smyšlené fantazijní příběhy (Kumulus Nimbus, Emisar; obr.2).

Vičar má tedy ke každému obrazu vzpomínku na to, jak a proč vznikl. Jako příklad uvedu příběh vzniku níže uvedeného obrazu Ráno v rychlíku do České Třebové z roku 2006.

„Pamatuji si na jedno ráno, kdy jsem v rychlíku cestoval s hezkou dívkou. Klidně spala schoulená na sedadle, překrytá kabátem. Aniž by to věděla, nakreslil jsem si ji. Podle této malé kresby vznikl velký obraz spící dívky, sedící v kupé u okna, ze kterého pronikají první ranní paprsky slunce.“ /Jan Vičar, Křížem krážem tiskem/.



Úkol 5:

a) Pokus se vzpomenout na nějaký svůj osobní zážitek a popiš jej svými slovy:

.....
.....

b) Do volného pole tento zážitek nakresli.



Další zajímavé příběhy autora, které vedly ke vzniku děl, které jsou součástí výstavy ve Výtavní síni Sokolská 26: Díla:



Lampiony
„Na podzim roku 2006 jsem pracoval v ateliéru ve Freisingu u Mnichova. Na jednom z tisků, který jsem zde tvořil, se začaly v horní polovině objevovat abstraktní tvary připomínající zářící lampiony. O několik dnů později jsem uviděl z okna ateliéru ve tmě zářící a pohybující se kruhové tvary. Děti nesoucí barevné lampiony přišly oslavit den sv. Martina. Tuto událost jsem zaznamenal na tisku, který jsem vytvořil. Lampiony drží moji dva synové Tomáš a Vojta“ /Jan Vičar, Křížem krážem tiskem/.

I.